Grigore Constantinescu

Oraşul

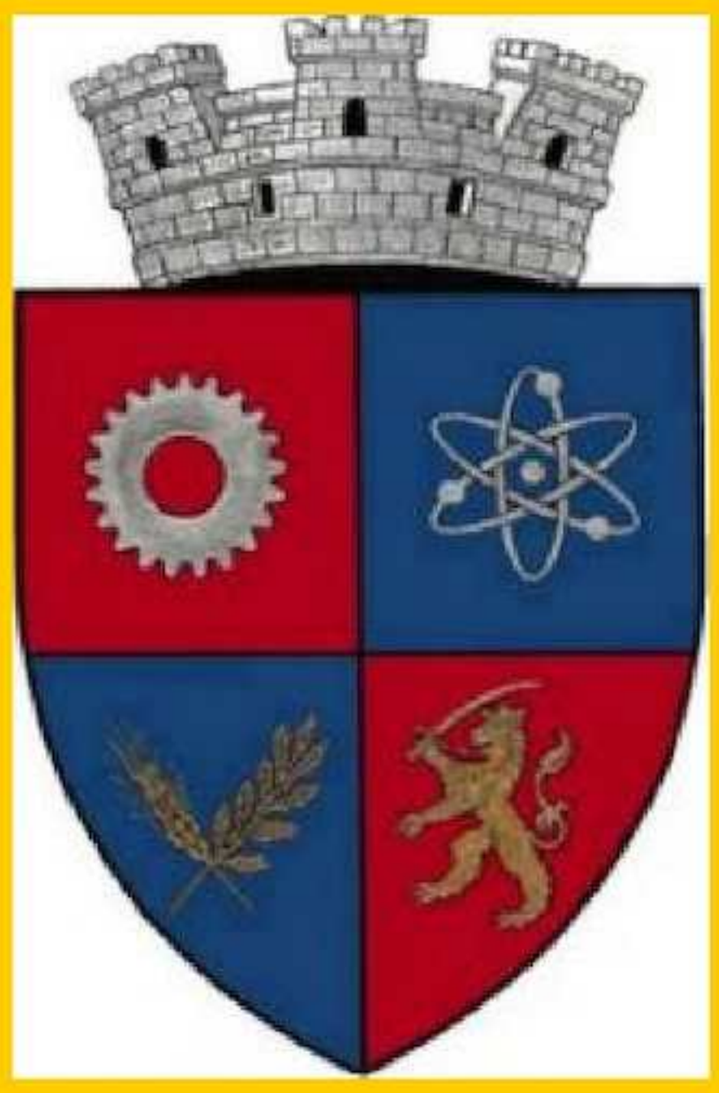

MIOVENI

PITEŞTI MMXV

MIOVENI

COMPONENŢĂ: Oraşul este format din 5 cartiere/sate: **Mioveni**; Clucereasa; Colibaşi; Făgetu; Racoviţa. Oraşul, în aceeaşi componenţă, se numea, până la 20 mai 1996, Colibaşi.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 20 km.
SUPRAFAŢĂ: 51 km^2.
POPULAŢIE: 31.998 locuitori [16.313 M + 15.685 F] (2011).
Oraş înfrăţit cu localităţile: Landerneau [Franţa], Grand-Saconnex [Elveţia].

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

***Mălureani** <Colibaşi> – 1456 [6964] aprilie 15 (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 113)• **Mihoveni** – <1485> septembrie 7 (DRH, B, ŢR, vol. I, doc. 195)• **Racoviţa** – 1532 [7041] decembrie 29 (DRH, B, ŢR, vol. III, doc. 141)• **Tocsăbeşti** (**Toxobeşti**) <lângă Colibaşi> – 1512 [7020] iulie 30 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 107)• **Vieroş** – 1525 [7033] iulie 24 (DRH, B, ŢR, vol. II, doc. 240).

TOPONIMIE:

- **Clucereasa** – toponim social format pe baza formei feminine a apelativului *clucer* ≈ „boier care avea atribuţia de a se ocupa cu aprovizionarea curţii domneşti", indicând pe proprietara iniţială a moşiei pe care s-a dezvoltat aşezarea.
- **Colibaşi** – toponim psihologic, la origine, constituind o poreclă dată locuitorilor pe criterii economice: *colibaşi* ≈ „cei ce trăiesc în colibe". În «Dicţionarul geografic al judeţului Muscel», se consemnează: „Numele-i vine de la mai multe colibi ce au fost răspândite pe acest loc înainte de formarea satului.".
- **Mioveni** – toponim familial format pe baza patronimicului *Mihu* + sufixul *–eni*, care indică asocierea locuitorilor în jurul celui menţionat, sau descendenţa din acesta. Atestat în secolul al XV-lea, sub forma *Mihoveni* (consoana *h* dispărând din pronunţie).
- **Racoviţa** – toponim provenit din etimonul slav *rakov* ≈ „rac", semnificând existenţa, în teritoriul aşezării, a unei ape bogate în raci.
- **Vieroş** – toponim social indicând ocupaţia, format pe baza apelativului *vier* ≈ cu accepţia de „podgorean, îngrijitor de vie", dar şi de „porc necastrat, lăsat de prăsilă; porc mistreţ mascul". Numele actual al satului Vieroş este **Făget** – explicat prin existenţa unor păduri de *fag* <fagetum> în aria localităţii.

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională caracteristică zonei Muscel. Analizând „locuinţele" din Colibaşi în monografia consacrată aşezării, Gh. C. Săvulescu consemna, în anul 1972: „Casele vechi erau joase, cu temelie de piatră de râu, grinzile de stejar, pereţii de vârghii, pardoseala de pământ şi acoperişul în patru plase de şiţă sau şindrilă. Intrarea în camere era direct de afară, dintr-un gârlici cu pălimar de zid sau din scândurele traforate aşezate în picioare. Pe la începutul secolului nostru, se construiau şi case de acelaşi tip, dar cu etaj. Interiorul caselor era simplu şi curat. Nu lipsea din nici o casă „masa dacilor – o masă joasă, rotundă, în jurul căreia se aşezau oamenii pe nişte scăunele mici, simple.". Actualmente, localitatea cunoaşte o vertiginoasă dezvoltare, înscriindu-se, sub raport arhitectural, pe coordonatele urbanizării. Miovenii reprezintă un model de preluare şi prelucrare a elementelor arhitecturii tradiţionale în edificarea unor cartiere rezidenţiale, deşi, nu în toate cazurile, arhitecţii au reuşit să realizeze ceea ce intenţionau – o trecere ingenios concepută, deloc agresivă, de la tradiţie la modernitate.

Portul popular tradiţional este specific zonei Muscel.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Baraboiul, Brâul pe 6, Chindia, Floricica, Hora mare, Racoviţa, Sârba sibiană, Ungurica.

Ansamblul folcloric «Plai de dor» al Casei de cultură din oraşul Mioveni include, în repertoriul său, dansuri populare din zona etnofolclorică Argeş-Muscel.

Târg tradiţional organizat cu ocazia unei sărbători religioase: Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul (20 iulie), dar şi târguri săptămânale: vinerea, sâmbăta şi duminica.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Sf. Apostoli Petru şi Pavel» + «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil» Colibaşi –[▲]– „s-a început din temelie de toţi fraţii din comuna Colibaşi la leatu 1850 şi au isprăvit la leatu 1860, cu toate, după cum se vede, cu toată cheltuiala fraţilor, principalul osârduitor fiind preotul Nicolae". În 1967-1972, a fost „preînnoită cu tencuieli în alese motive decorative, mobilier, tâmplă, pictură nouă" din iniţiativa remarcabilului preot Constantin Lupaşcu, care a construit o cancelarie-muzeu, pentru păstrarea patrimoniului artistic şi documentar al bisericilor din Colibaşi. Biserica este de plan dreptunghiular cu altar semicircular; pridvor închis. Iconostas sculptat în lemn de meşterul Donescu din Muşăteşti. Pictura murală actuală a fost realizată de Vasile Blendea. Décor exterior extrem de variat format din „ciubuce", inspirat din diverse stiluri arhitecturale. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Vieţile sfinţilor [1836], Biblia [1851], Tipic [1851], Mineie [1852] şi icoane pe lemn pictate de Nedelcu [1902], D. Sereda [1939], cruce, sfeşnice cu caneluri în torsadă, dveră pictată de Gheorghe Tomescu-Piteşti, epitafuri de Gheorghe Tomescu şi Vasile Blendea ş. a.

✚Biserica «Sf. Treime» Colibaşi [1954-1963]~ctitorită de preotul Constantin Lupaşcu şi Maria Rusu, pe locul fostei biserici •pictură murală: [1963]. Capelă de cimitir.

✚Biserica «Sf. Gheorghe»+«Adormirea Maicii Domnului» Mioveni –[▲]– ctitorită, în 1840-1843, de Robea Focănescu şi Safta, soţia sa, pe locul unei biserici datând din 1753; ctitorii sunt înmormântaţi în pridvor. În 1880, a fost „reclădită" de ginerele lor, Toma Bocşan, împreună cu Anastasia, soţia acestuia, născută Focănescu. Biserica a fost reparată în: 1935, 1957-1961. Biserica are un plan dreptunghiular, cu altar semicircular şi două turle: o turlă de secţiune pătrată, peste pronaos şi o turlă octogonală deasupra naosului, terminate în bulb de ceapă. Pictura murală originară realizată, în frescă, de zugravul Ilie Petrescu din Piteşti; peste fresca acestuia, s-a aplicat un suport de tencuială, biserica fiind repictată, în 1961, de către Ion şi Pantelimon Fleşaru împreună cu Vasile Blendea. Tablourile votive de pe peretele vestic al pronaosului înfăţişează pe: boierul Robea Focănescu, Safta, soţia sa, şi fiul lor, Constantin; pe Toma Bucşan, Anastasia, soţia sa, şi fiica lor, Alexandra, în costume de epocă. Iconostasul a fost sculptat artistic în lemn de stejar. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Vieţile sfinţilor [1835], Mineie [1845], Penticostar [1856] şi icoane pictate pe lemn de Nicolae zugravul [1865], Ilie Petrescu şi Petre Cazan [1895].

✚Biserica «Sf. Nicolae»+«Sf. Apostoli Petru şi Pavel» Racoviţa –[▲]– ctitorită, în 1786, de către arhimandritul Daniil, egumenul Mănăstirii Râncăciov, şi de jupan Dumitraşco Brătianu, cu Maria, soţia sa. Biserica a fost reparată în: 1877, 1910 („înzidirea" pridvorului), 1935, 1993. Biserica are un plan în formă de cruce cu absidele semicirculare în interior şi poligonale în exterior; pridvor construit ulterior; turlă de secţiune octogonală. Pictura murală realizată, în frescă, de ierodiaconul Şerban, originar din Câmpulung, şi fiii săi: Radu diaconu şi Ion, terminată la 6 iulie 1791, se conservă fragmentar; refăcută în ulei, în anul 1877, de pictorul Gheorghe Stoenescu, cu cheltuiala lui Grigore Racoviceanu, proprietarul moşiei Racoviţa, pictura a fost renovată de Nicolae Rădulescu, comanditar fiind I. R. Dobrovitz, iar, în 1935, de Nicolae Pătraşcu, cu contribuţia financiară a obştii.

Tablourile votive din pronaos reprezintă pe: arhimandritul Daniil, jupan Dumitraşcu Brătianu, jupaniţa sa, Maria, copiii lor: Zamfira, Dumitrache, Costache şi Gheorghe; Bogoslova monahia, sora ctitorului, jupan Andrei postelnicul – ginerele lui Dumitraşcu, Smaranda, soţia lui Andrei, fiica Brătianului; jupan Gheorghe, jupan Nicolae, jupan Ianache,

fiul lui Dumitraşcu. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Penticostarion [1786], Mineie [1904-1905], Vieţile sfinţilor [1835-1836], Penticostar [1841], Evanghelie [1844], icoane pictate pe lemn în sec. XIX de Gheorghe Stoenescu, uşile împărăteşti [1786], uşa pronaosului [1786], cădelniţă [1849]. „Două icoane din secolul al XVIII-lea, care au aparţinut bisericii, au fost preluate de Comisia Monumentelor Istorice.". Pe uşa de intrare din pridvor, „se văd urmele loviturilor de topor din noaptea de Înviere a anului 1821, când zavergiii lui Alexandru Ipsilanti au încercat să intre peste credincioşii aflaţi în biserică".

✚Mănăstirea Vieroş –[▲]– ctitorită de marele vornic Ivaşcu Golescu şi vel clucerul Albu Golescu, în anii 1571-1573; refăcută de marele vistier Stroe Leurdeanu şi Vişa, soţia acestuia [1645]. Boierul muscelean Mareş Băjescu construieşte, pe cheltuiala sa, în perimetrul mănăstirii, o pivniţă de piatră cu trapeză deasupra şi o chilie egumenească, în perioada domniei lui Radu Leon [1664-1669]. Afectată puternic de cutremurul din 1802, „biserica a fost dărâmată până la pământ" de egumenul Partenie Nica Buligeanu, care a început reconstrucţia ei, iar, după moartea acestuia [1827], arhimandritul Samuil Sinadon Tărtăşescul a continuat lucrările, care au fost definitivate în 1835. Seismul din 1838 a avariat biserica „reînnoită", care va fi refăcută, lucrările definitivându-se în 13 septembrie 1854.

Afectată, în 1862, de un incendiu, mănăstirea oferea, în 1885, următoarea imagine în relatarea istoricului Grigore Tocilescu: „Afară de biserică, care se află în bună stare, casele din prejur sunt într-o desăvârşită ruină...", iar cărturarul Nicolae Iorga constata, la începutul secolului XX, că „Monumentul se află într-un hal jalnic.". Biserica a fost restaurată, sub coordonarea Comisiei Monumentelor Istorice în perioada anilor: 1924-1927 şi 1955-1957. Grav afectată de seismul din 4 martie 1977, biserica va fi consolidată „prin osârdia preotului de vrednică pomenire Constantin Lupaşcu", însă refacerea integrală a ansamblului monahal implică: refacerea chiliilor, a clădirilor anexe, a zidurilor de incintă, precum şi reconstruirea monumentalei fântâni cu aspect de „edicul prismatic decorat cu reliefuri plate în motive de inspiraţie orientală".

Biserica are un plan în formă de cruce, cu absidele semicirculare în interior şi poligonale în exterior; pridvor deschis subdimensionat, sprijinit pe stâlpi de secţiune pătrată. În biserică, se păstrează, printre altele, piatra de mormânt a lui Albu Golescu [1574] decorată cu reprezentarea ecvestră în relief plat a acestuia; piatra tombală a soţiei sale, Ilina, [1577] care marchează „trecerea de la ornamentica geometrică la cea predominant florală în decorarea lespezilor funerare din Ţara Românească".

✚Capela «Adormirea Maicii Domnului» –[▲]– construită prin osârdia egumenului Samuil Tărtăşescul, în anul 1834, a fost reparată radical [1937]. Biserica din cimitir are un plan dreptunghiular, cu absida altarului decroşată, semicirculară în interior şi poligonală în exterior, pridvor subdimensionat susţinut de splendide coloane din piatră cu socluri şi capiteluri. Biserica prezintă o originală separare a naosului de pronaos, prin intermediul a două coloane cilindrice din piatră provenite de la biserica Goleştilor din incinta mănăstirii. Décorul exterior este concentrat la ancadramentele din piatră de Albeşti ale ferestrelor.

Ansamblul mănăstiresc a fost împrejmuit cu zid înalt de circa 10 m, care delimita o incintă patrulateră, accesul de pe latura sudică, sub forma unui gang surmontat de o clopotniţă, degradându-se considerabil. Vestigiile fostelor chilii, precum şi ale unor pivniţe mari –[▲]– relevă dimensiunile apreciabile ale ansamblului arhitectural monahal.

Fântâna Mănăstirii Vieroş – edificată din piatră de Albeşti, era admirabil proporţionată şi prezenta o decoraţie „cu o horbotă de inspiraţie orientală, potrivit modei ce se insinua în ornamentica arhitectonică a secolului al XVIII-lea". Ca modalitate constructivă, fântâna constituia, în esenţă, „o mică visterie de apă prevăzută cu două ţurţuroaie".

Preocupată evident de a i se conferi viaţă acestui istoric aşezământ religios, Episcopia Argeşului şi Muscelului a reînfiinţat, în 1998, Mănăstirea de călugări «AMD» Vieroş din Făget, oraşul Mioveni.

✝Cruci de piatră: **Colibaşi**: 1647-1648 [7156] –[▲]– în cimitirul satului; 1676 [7184] iunie 30 –[▲]– lângă biserică ■~**Făget** (Vieroş): 1836 –[▲]– la intrare în curtea bisericii ■~**Mioveni**: 1730/1763 –[▲]– în curtea bisericii ■~**Racoviţa**: ½ XIX –[▲]– lângă biserică.

Monumente eroi: **Colibaşi** [1877-1878; 1916-1918]; autor: N. Kaghiorghis – lângă Biserica Colibaşi ■~ **Mioveni** [1916-1918; 1941-1945]; autor: J. Mezzaroba (1929) – Şcoala generală Mioveni ■~ **Racoviţa** [1916-1918; 1941-1945]; autor: Zaniel (1920) – lângă Spitalul Racoviţa.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 287 locuitori ai actualului oraș Mioveni, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [4], Primul război mondial [199], Al doilea război mondial [84].

Momente de istorie locală

În cursul desfășurării operațiunilor militare din Primul război mondial, în zona localității, începând cu 14 noiembrie 1916, au acționat „Detașamentul Racovița" și „Grupul locotenent-colonel Cornescu" formate din subunități ale Regimentului 85, Regimentului 86 Infanterie și dintr-o baterie de artilerie, cu misiunea de a se organiza pentru apărare pe un aliniament prestabilit. Atacurile succesive din zilele de 16 și 17 noiembrie 1916 ale forțelor inamice superioare prin efective și tehnică militară s-au soldat cu replierea trupelor române, care suferiseră pierderi majore în oameni și materiale, pe aliniamentul de apărare Priboeni - Râncăciov.

MEMENTO:

CULA RACOVIŢA–[▲]– construită de jupanul Dumitraşco Brătianu [1797], a fost definitivată [1806] de ginerele său, polcovnicul Nicolae Racoviceanu. Cula prezintă o formă paralelipipedică, de plan pătrat, cu latura de 8,50 m; dimensiunile impresionante (peste 20 m înălţime şi circa un metru grosimea zidurilor) îi conferă un aer de maiestuozitate, iar, prin străpungerile înguste, evazate spre interior şi prin uşa masivă de fier, este puternic reliefat caracterul fortificat al construcţiei. Compartimentat în două camere egale ca suprafaţă, cu legătură directă între ele, parterul are acces din exterior asigurat printr-o deschidere practicată în peretele vestic, iar, spre etaj, pe o scară interioară amplasată în camera de nord-est. O soluţie arhitecturală adoptată de comanditar în amenajarea parterului o constituie prezenţa beciului, pardosit cu piatră de râu şi prevăzut cu intrare separată pe latura nordică. Cula a fost restaurată în anul 1975, de către Direcţia patrimoniului cultural naţional, pe baza proiectului arh. Ioana Barteş.

În culă, a fost amenajată, de către specialiştii Muzeului Goleşti, o interesantă expoziţie a ceramicii populare din Argeş, desfiinţată din raţiuni nu suficient de convingătoare. În culă, distinsul prof. Constantin Năstase a organizat, în 1970, **Muzeul istorico-etnografic** cu un patrimoniu etnocultural considerabil, însumând peste 800 exponate, care ilustrează evoluţia istorică a aşezării, splendoarea portului popular românesc şi diversitatea uneltelor tradiţionale specifice ocupaţiilor principale ale locuitorilor satului Racoviţa.

SPITALUL RACOVIŢA –[▲]– Edificat între anii 1892-1894, de către antreprenorul italian Giovani Rossi, constructorul Spitalului judeţean Muscel din Câmpulung (1890), spitalul a fost inaugurat, în prezenţa autorităţilor de stat, la 17 noiembrie 1894. Amplasarea spitalului la Racoviţa a fost determinată de decizia proprietarului local I. A. Dobrovitz de a oferi gratuit două hectare – terenul necesar realizării acestuia, întrucât prefectul judeţului, Costache Crasan, prevăzuse ca locaţii posibile, în afară de Racoviţa, satele Piscani şi Valea Stânii.

Pentru organizarea sa, erau afectate pavilioane corespunzătoare funcţionării secţiilor de: boli interne, chirurgie, boli contagioase, consultaţii, farmacie şi administraţie, iar, pentru locuinţa medicului, fusese construit un pavilion special. Spitalul Racoviţa, prevăzut iniţial cu 30 de paturi, a fost dotat cu mobilier specific, instrumentar medical şi farmaceutic de ultimă generaţie în epocă. Personalul medical era format din: un medic, un intendent, un subchirurg, un preot confesor, trei infirmiere, un bucătar, o spălătoreasă şi alte patru ajutoare „necalificate" ale acestora. În perioada anilor 1949-1968, spitalul a fost coordonat de medicul bucureştean Iosif Dumitrescu-Niculescu [1914-?], supranumit „Sfântul" pentru preocuparea sa constantă faţă de bolnavi şi invocarea divinităţii în ajutorul medicinii spre vindecarea

acestora; în plină epocă ateistă, el a dispus să se pună, în saloanele bolnavilor, icoane, pentru ca ei să se roage lui Dumnezeu, pentru sănătatea lor.

IN MEMORIAM

✪ **CONŢESCU TOMA** [Racoviţa, 1813-?] – proprietar funciar, ofiţer de carieră, militant politic. Locotenent în Miliţia pământeană [1831-1848], participant la evenimentele de la 1848 în plasa Argeşel şi Piteşti; arestat, judecat, degradat, întemniţat la Mănăstirea Văcăreşti [1 octombrie 1848-4 iulie 1849]. Adept al Unirii Principatelor Române şi al aplicării reformelor iniţiate de domnitorul Alexandru Ioan Cuza [1859-1866].

✪ **GLINIASTEI ION HOREA** [1934, Davideşti-2005, Mioveni] – învăţător; scriitor; fondator al periodicelor: «Dreptatea socială», «Info-Autoturism», «Miovenii», «Ecoul munţilor». Volum: «Cavalcada copilăriei».

✪ **IOANA NICOLAE** [1939-2000] – originar din Racoviţa; poet, publicist, redactor la: „Agerpres", Editura Albatros, Editura Eminescu, Editura Sport-Turism, Editura Tineretului. Colaborator la revistele: „Contemporanul", „Luceafărul", „Viaţa Românească". Opera: «Templu sub apă», versuri [1967], «Moartea lui Socrate» [1969], «Mongolul alb» [1972], «Cartea de nisip» [1973], «Viaţă după o zi» [1976], «Amiaza melcilor» [1977], «Forma focului» [1977], «Faţa zilei» [1979], «Tabloul singuraticului» [1979], «Pavilionul» [1981], «Studiul de noapte» [1982], «Pasagerul» [1985], «Strada Occidentului» [1986], «Coridorul» [1989], «Vizită la domiciliu» [1989], «O zi liberă» [1996], «Goană după vânt» [1999], «Nordul» [2002]. Traduceri, în colaborare: «Din lirica turcă contemporană» [1974], antologie.

✪ **SĂVULESCU GHEORGHE** [1914-2001] – profesor şi ofiţer farmacist; autor al documentatei monografii «Comuna Colibaşi, judeţul Argeş, cu satele: Racoviţa, Mioveni, Colibaşi, Clucereasa, Făgetul (Vieroş). Pagini de istorie» [1973] şi al unor studii referitoare la «Cula din Racoviţa-Muscel» [1975] şi «Anul 1848 în Argeş şi Muscel. Răscoala clăcaşilor din Racoviţa sub conducerea lui Toma Conţescu» [1975].

✪ **ZAMFIRESCU IULIA** [1907-1987] – institutoare; absolventă a Şcolii normale din Piteşti; constatând insuficienţa spaţiului de învăţământ în Şcoala Grigorescu, construieşte o sală de clasă în propria gospodărie, pentru a-şi desfăşura eficient, cu elevii săi, activitatea instructiv-educativă; oferă mâncare gratuită copiilor ostaşilor plecaţi pe front. În 1949, i se confiscă întreaga avere, fiind nevoită să se mute la o soră, în Câmpulung-Muscel. În semn de gratitudine, Liceul Mioveni îi poartă numele.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 302-303; Idem– *Cula Racoviţa*, www.google.ro, calameo.1227548

Gheorghe Săvulescu – *Comuna Colibaşi, judeţul Argeş, cu satele Racoviţa, Mioveni, Colibaşi, Clucereasa, Făgetul (Vieroş). Pagini de istorie,* Piteşti, 1973, 244 p.; Mihail Robea – *Aspecte istorice şi etnografice din Mioveni-Argeş, jud. Argeş*, în SCMCM, Câmpulung, 1987; Adrian Sămărăscu, Grigore Constantinescu, Mihai Robea, I. Corcodel, Sorin Mazilescu, P. Livezeanu, R. Şerban– *Mioveni, paşi în timp*, Piteşti, 2006; Mihail Robea – *Mioveni-Argeş Corpusul de documente şi inscripţii ale oraşului,* Bucureşti, 2009, 328 p.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

PRIMĂRIA ORAŞULUI MIOVENI.

CASA DE CULTURĂ MIOVENI.

MĂNĂSTIREA VIEROŞ.

BISERICA RACOVIŢA.

CULA RACOVIŢA.

MONUMENTUL EROILOR..

CATEDRALA MIOVENI.

Clucereasa
E574
E574
82
73D
73D
73D
81
Mioveni
Centura Mioveni Sud
Institutul de
Cercetari Nucleare
Automobile Dacia
Colibaşi

Clucereasa
Valea
Stinii
Piscani
Racoviţa
II
733
Colibaşi
(Mioveni)
IV
Colibaşi
C
Făgetu

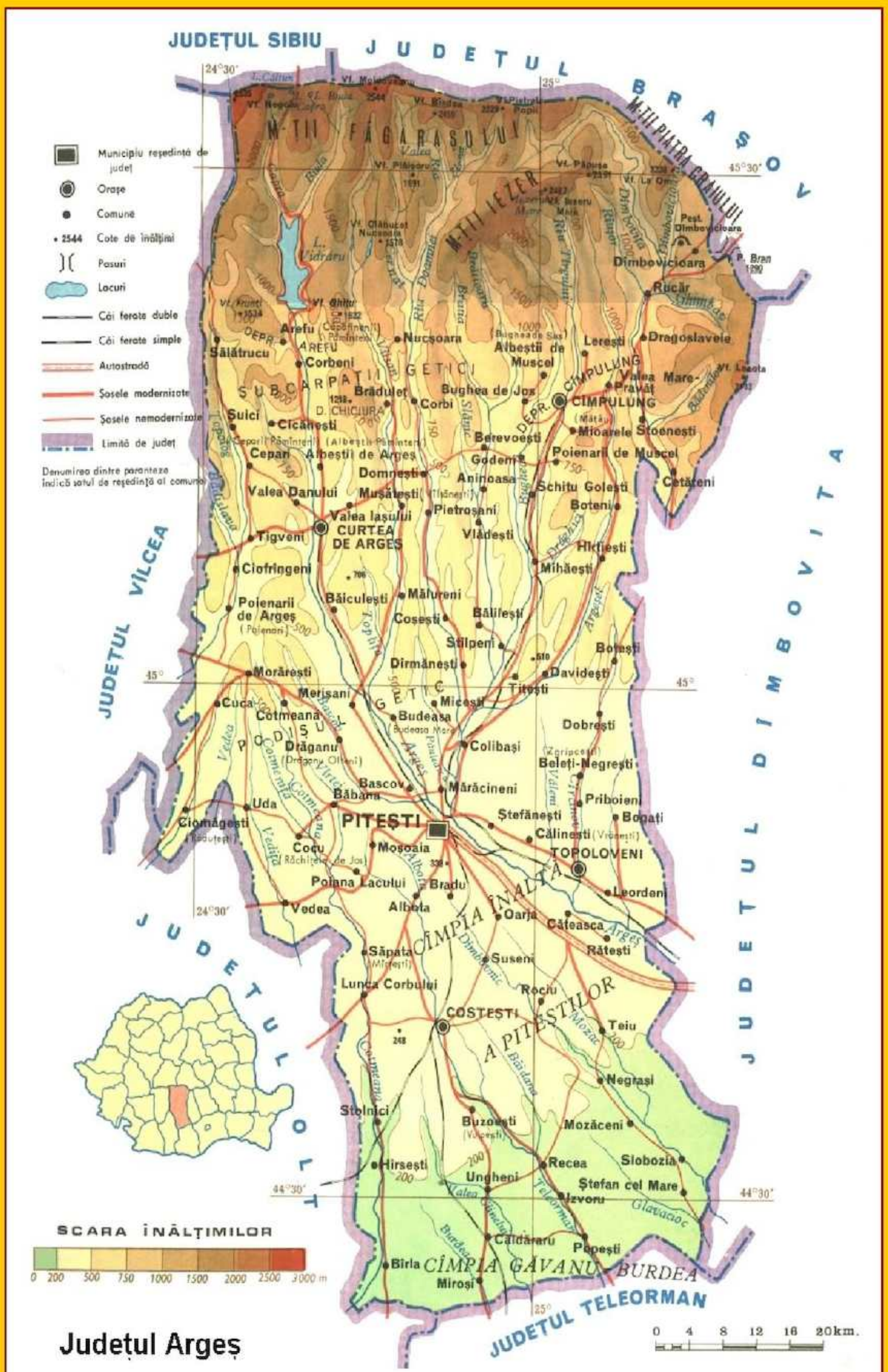

Județul Argeș